



ШЕКСПИР

НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Драма | Опера | Балет

Аутори каталога

Драгица Гаћеша, Милена Јауковић и Драган Стевовић

Льубинка Бобић, Сан летње ноћи, 1920.





Музеј Народног позоришта у Београду | Сезона 2019/20.

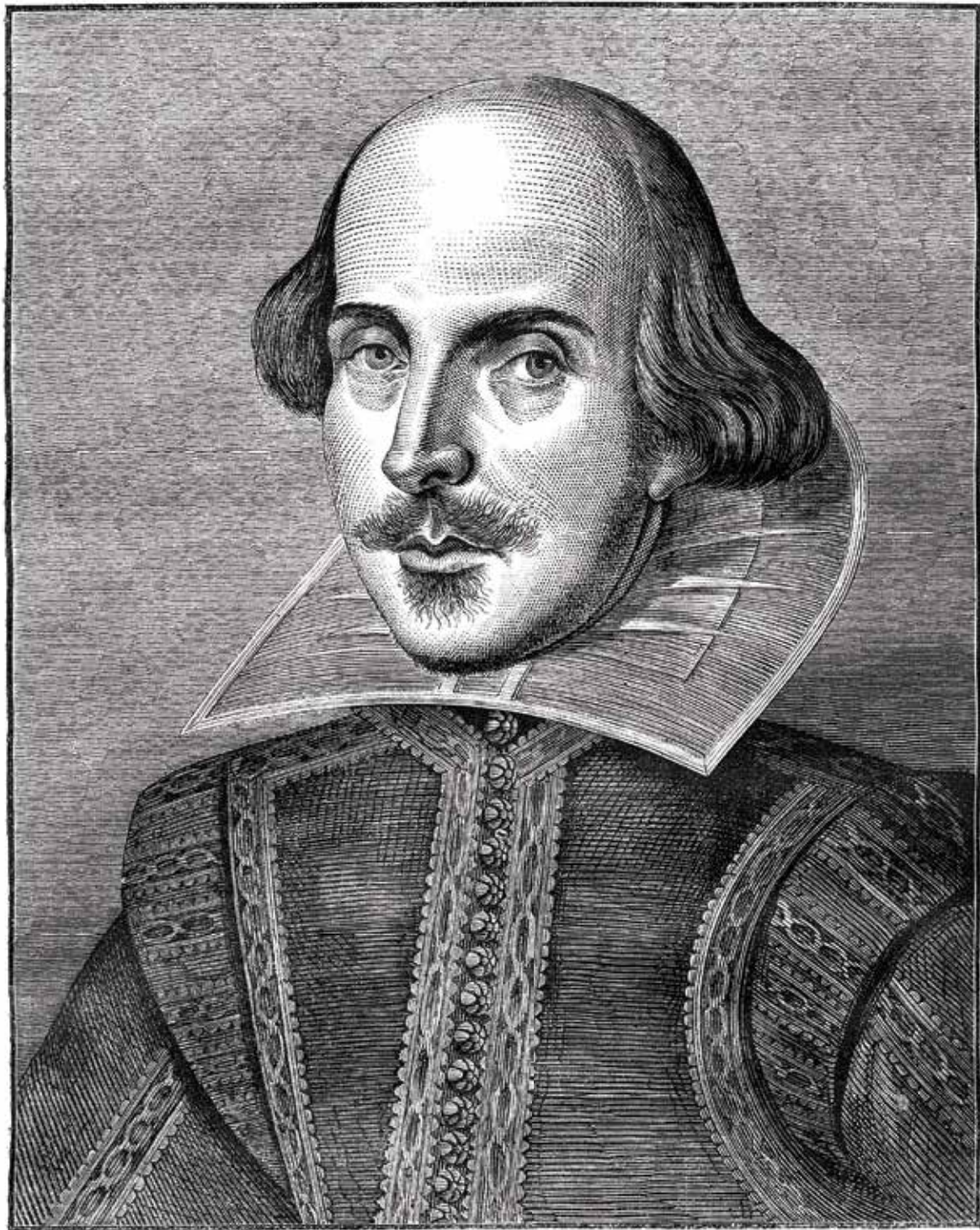
ШЕКСПИР

НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Драма | Опера | Балет

Аутори каталога
Драгица Гаћеша, Милена Јауковић и Драган Стевовић

Отварање изложбе | 25. октобар 2019.



ШЕКСПИР, Вилијам

(William Shakespeare, 1564–1616)

Пореклом из имућне, а потом сиромашне грађанске породице, школовао се у родном Стратфорду; сви су изгледи да се због економских недаћа морао упутити у Лондон, где се већ 1592. креће и делује у театарским круговима. Те године у Лондону је са великим успехом приказана нова драма о краљу Хенрију VI, за коју се данас сматра да је била први део Шекспирове трилогије Хенри VI. Већ тада стекао је славу драмског песника, што се може закључити из једног памфлета, који представља суревњиву реакцију најпознатијег тадашњег професионалног писца драма Роберта Грина. Због епидемије куге у Лондону, 1593–1594, сва позоришта била су затворена, па је то, вероватно, разлог што Шекспир пише два спева: *Венера и Адон* и *Отмица Лукреције*, који постижу велики књижевни успех. Од јесени 1594. он је члан једне позоришне дружине, која је давала представе у различитим лондонским театрима, да би се, 1599, сместила у властитом новоизграђеном позоришту, названом Глоб театар. Позориште се налазило на јужној обали Темзе и није имало покривено гледалиште. После 1603, када је преминула краљица Елизабета I, њен наследник, краљ Џејмс I, узео је под своје окриље Шекспирову дружину, која је, отад, често изводила представе на двору, да би, 1608, добила нову, наткривену позоришну зграду у отменом крају Лондона. До 1600. Шекспир је већ био написао готово све своје комедије и енглеске историјске драме, као и две ране трагедије – *Титус Андроникус* и *Ромео и Ђулијета*. Потом, до 1608. пише три „мрачне“ комедије или „драме идеја“ и своје велике трагедије, да би последњих активних година, 1608–1612, написао четири трагикомедије или „романтичне игре“, како су их савременици називали. Још за Шекспирова живота објављено је четрнаест његових драма, али ни једно издање са његовим одобрењем. Седам година после Шекспирове смрти, два његова пријатеља, приредила су прво потпуно издање драмских дела великог писца (фолио-издање, 1623). Обично се Шекспирово драмско стваралаштво дели на две главне групе.

У првој групи, којој припадају дела што их је написао до 1600, налазе се: тетралогиие *Хенри VI* (у три дела) и *Ричард III*, потом *Краљ Јован*, трагедија која представља увод у историјске драме у тетралогииама; даље тетралогииу *Ричард III*, *Хенри IV* (у два дела) и *Хенри V* и десет комедија: *Комедија забуна*, *Укроћена горопад*, *Два племића из Вероне*, *Узалудни љубавни труд*, *Сан летње ноћи*, *Млетачки трговац*, *Много вике ни око чега*, *Веселе жене виндзорске*, *Како вам драго* и *Богојављенска ноћ*. У тој су групи и трагедија *Титус Андроникус* и *Ромео и Ђулијета*. Како се види, у овом делу Шекспирова стваралаштва преовлађују елементи радости, ведрине и хумора.

Другој групи драмских дела, насталих почев од 1600, припадају трагедије: *Јулије Цезар* (написана на размеђи столећа, 1599–1600), *Хамлет*, *Отело*, *Краљ Лир*, *Макбет*, *Тимон Атињанин*, *Антоније и Клеопатра* и *Кориолан*. Тој групи припадају три комада који се не могу означити као комедије, нити пак као историјске драме или трагедије: *Троил и Кресида*, *Све је добро што се добро сврши* и *Мера за меру*. Од 1608–1612. Шекспир пише четири „романтичне игре“: *Перикле*, *Симбелин*, *Зимска бајка* и

Бура, да би, сасвим при крају књижевне и позоришне каријере, написао историјску драму *Хенри VIII* (1612-1613) и та дела засвођују другу групу у његову стваралаштву. Шекспир је драмска дела писао делимице у прози, а делимично у стиховима, и то неримованим, али гипким и еластичним, веома погодним за сценско извођење. Његов стих обично се састоји од пет јампских стопа. У драматуршком погледу Шекспирова дела представљају чисту супротност потоњем француском класицизму.

Структура Шекспирових драмских дела, будући да се он не придржава правила о јединству радње, времена и места, слободна је и радња се збива у континуитету, надовезивањем призора један на други (до поделе његових дела на чинове и појаве дошло је тек касније). Таква структура била је последица услова позорнице: сценографије, у данашњем смислу, готово да није ни било, нити је пак постојала завеса: радња се одиграла без икаквог прекида. Шекспирова драмска стваралаштво одликује се маштовитошћу, сјајним песничким изразом, инвенцијом у обликовању ликова и изграђивању сценских ситуација.

Ако се у појединим делима насталим у првом раздобљу уочава почетништво у изградњи односа међу ликовима и њиховом карактерисању, као нпр. у романтичним љубавним комедијама *Два племића из Вероне* и *Узалудни љубавни труд*, онда се већ у трагедији *Ромео и Ђулијета* испољила Шекспирова моћ талентованог драматичара, који, истина, није још дошао до сумње у вредности живота и скептицизма у односу на људе, али који јасно уочава опасне замке у односима међу разним друштвеним слојевима, варљивост конвенција и могућност ускраћивања чисте љубави.

Али, у *Ричарду II* имамо поступност у приказу судбине једног енглеског краља, односно у представљању процеса детронизације, док у *Хернију IV* налазимо приказ обратне ситуације, слику одбране престола и власти. Од десет комедија првог раздобља највише пажње побуђује *Сан летње ноћи*, дело које потврђује његову велику поетску имагинацију, исто као и *Млетачки трговац*, дело у којем је испољио реалистичност у обликовању ликова и ситуација и објективност аутентичног ствараоца у приказу односа између Јевреја и хришћана. Та објективност доћи ће још јасније до израза у *Богојављенској ноћи*, делу у којем исмева представнике, и то у подједнакој мери, различитих друштвених класа. Седам трагедија: *Хамлет*, *Отело*, *Краљ Лир*, *Макбет*, *Антоније и Клеопатра*, *Кориолан* и *Тимон Атинјанин*, чине врхунац Шекспирова стварања и, заједно са трагедијом *Јулије Цезар*, најлепшу потврду његова књижевног генија. У њима је обрађивао теме из прошлости са изванредним познавањем људске психе и нарави појединаца што се испољавају у одсудним животним тренуцима. Створио је читаву галерију ликова, истанчано приказаних и редовно веома убедљивих, чије су трагичне судбине постали обрасци при проматрању животних догађања све до данас: Хамлет, Отело, Лир, Макбет, Клеопатра а такође и Јаго, леди Макбет, Корделија, Марк Антоније и др. Животност тих ликова није ништа изгубила током четири столећа, колико нас дели од њихова настанка. Напротив, протекло време као да је донело много доказа о универзалности тих ликова и многобројна књижевно-аналитичка и сценска тумачења увек су откривала њихова нова значења. Управо овим својим трагедијама Шекспир се уврстио међу најчешће извођене драматичаре широм света.



Богосава Никшић Бијелић, Северин Бијелић,
Вука Дунђеровић и Предраг Тасовац,
Млетачки трговац, 1953.



Наташа Нинковић и Сергеј Трифуновић
Укроћена горопад, 1993.



Драгана Варагић и Тихомир Арсић
Ромео и Јулија, 1981.



Нада Шкрињар и Љубиша Јовановић
Отело, 1958.



Бранислав Јеринић и Марко Николић
Макбет, 1975.



Кориолан, 1936.



Петар Банићевић
Хамлет, 1970.



Мирослава Бобић
Хамлет, 1970.



Бранка Пешић
Хамлет, 1970.



Ивана Јовановић и Слободан Бештић, *Хамлет*, 2002.



Јулије Цезар, 1925.



Александар Златковић,
Сан летње ноћи, 1920.



Олга Спиридоновић, *Много буке ни око чега*, 1951.



Богојављенска ноћ, 1939.



Милош Жутић и Милосав Мија Алексић
Ричард III, 1972.



Предраг Мики Манојловић
Ричард III, 1992.



Бранка Пешић и Петар Банићевић
Ненаграђени љубавни труд, 1964.



Бранка Пешић и Петар Банићевић
Зимска бајка, 1969.



Петар Банићевић и Раде Марковић
Мера за меру, 1973.



Мида Стевановић и Марко Николић
Како вам драго, 1978.



Љубица Љубичић и Аница Стојановић,
Веселе жене виндзорске, 1951.



Јован Глигоријевић, Милка Стојановић, Марио дел Монако, Олга Милошевић,
Душан Миладиновић и ансамбл, *Отело*, 1971.



Радмила Тодоровска и Душан Поповић,
Макбет, 1981.



Душан Плазинић, Ненад Чича и Хор, *Отело*, 2015.



Рут Парнел и Димитрије Парлић
Ромео и Јулија, 1949.



Катарина Обрадовић и Жарко Пребил
Ромео и Јулија, 1958.



Душка Сифниос
Ромео и Јулија, 1965.



Вишња Ђорђевић и Боривоје Младеновић
Ромео и Јулија, 1966.



Душица Томић и Боривоје Младеновић
Ромео и Јулија, 1967.



Милица Бијелић и Радомир Вучић
Ромео и Јулија, 1979.



Душка Драгичевић и Константин Костјуков
Ромео и Јулија, 1993.



Ана Павловић и Константин Тешеа
Ромео и Јулија, 2003.



Мила Драгичевић и Денис Касаткин
Ромео и Јулија, 2003.



Далија Иманић и Константин Тешеа
Ромео и Јулија, 2003.



Укроћена горопад, 2009.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

За издавача
ИВАНА ВУЈИЋ КОМИНАЦ

Графички уредник
ЈОВАН ТАРБУК

Аутори изложбе
ДРАГИЦА ГАЋЕША, МИЛЕНА ЈАУКОВИЋ И
ДРАГАН СТЕВОВИЋ

Дизајн изложбе и каталога
ЈЕЛЕНА РАТКОВИЋ

Коришћене фотографије из фондова МПУС,
Народног позоришта у Београду

Коришћена грађа из Графичке збирке
Народне библиотеке Србије

Аутори фотографија: Зоран Милер, Мирослав Крстић,
Миша Мустапић, Виценцио Жакнић, Срђан Михаић

Штампа каталога
Birograf, Београд
Тираж 400 примерака

Управница Народног позоришта у Београду
Ивана Вујић Коминац

Директор Музеја Народног позоришта у Београду
Драган Стевовић

Организатор Музеја Народног позоришта у Београду
Драгица Гаћеша

Маркетинг Народног позоришта у Београду 2622180

Музеј Народног позоришта у Београду, Доситејева 2
Тел: 3284473
www.narodnopoistoriste.rs
e-mail: muzej@narodnopoistoriste.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

792.82.091(497.11)[083.824]
821.111-2:792.091(497.11)[083.824]

ШЕКСПИР на сцени Народног позоришта : драма, опера, балет /
аутори каталога Драгица Гаћеша, Милена Јауковић и Драган Стевовић ;
[аутори фотографија Зоран Милер ... [и др.]]. - Београд : Музеј позоришне
уметности Србије, 2019 [Београд : Birograf]. - 12 стр. : илустр. ; 23 см

Тираж 400. - Стр. 3-4: Шекспир Вилијам (William Shakespeare, 1564-1616),
енглески драматичар / Рашко В. Јовановић.

ISBN 978-86-80918-23-5

1. Гаћеша, Драгица, 1986- [аутор]
а) Шекспир, Вилијам (1564-1616) -- Сценско извођење -- Београд --
Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 280412684



X
МУЗЕЈ
НАРОДНОГ
ПОЗОРИШТА
2010

